

УДК 372. 4. 036

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10\(10\)-196-206](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2022-10(10)-196-206)

Замелюк Марія Іванівна кандидат педагогічних наук, викладачка кафедри теорії та методики дошкільної освіти, Комунальний заклад вищої освіти «Луцький педагогічний коледж» Волинської обласної ради, проспект Воли, 36, м. Луцьк, 43000, тел. (050) 600-51-59, <https://orcid.org/0000-0001-6352-7908>

КАЗКОТВОРЧІСТЬ ЯК ТЕХНОЛОГІЯ РОЗВИТКУ ЗДІБНОСТЕЙ ТА ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Анотація. У статті піднімається актуальна проблема розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку. Розглянуто: різні погляди на обдарованих дітей; важливість ранньої соціалізації, сім'ї щодо постійного розвитку обдарованої дитини в інтелектуальному, соціальному, емоційному та соматичному планах. Обдарованість являє собою загальні інтелектуальні здібності, загальні творчі здібності, продуктивні та творчі здібності, суму специфічних навичок, здатність до мислення, конкретну сферу інтелекту та творчості.

Визначено головне завдання закладів освіти у створенні не лише належних умов для вільного інтелектуального та духовного розвитку, становлення творчої та креативної особистості, а забезпечення оптимальної життєтворчої атмосфери для їх прояву та реалізації. Розглядаються основні характеристики та властивості обдарованості, як оригінальність, індивідуальність, емоційна стійкість, високий ступінь інтелектуальної здібності, незалежність, вільність мовлення та перфекціонізм. Досліджуються різні стратегії, які можна використати для досягнення відмінності розвитку обдарованих дітей

Мета дослідження передбачала аналіз розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку засобами казкотворчості.

Запропоновано, казкотворчість, як технологію розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку; діяльністю суб'єктів освітнього процесу, що передбачає використання різноманітних прийомів фантазування, спрямованих на розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку, їхнього сприймання, уваги, уяви, пам'яті, творчого мислення, мовлення, естетичного смаку, пізнавальних здібностей. Окреслено особливості використання казкотворчості щодо розвитку творчих здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку.

Обговорюється необхідність персоналізованих можливостей розвитку творчих здібностей дітей. Розглядається різноманітність обдарованих дітей і потреба в адаптації втручання, які відповідають їхнім індивідуальним потребам.

Ключові слова: дитина дошкільного віку, обдарованість, творчі здібності, інтелектувальні здібності, обдарована дитина, казкотворчість, творча особистість.

Zamelyuk Maria Ivanovna Candidate of Pedagogical Sciences, teacher of the Department of Theory and Methodology of Preschool Education, Communal Institution of Higher Education "Lutsk Pedagogical College" of the Volyn Regional Council, Voli Ave., 36, Lutsk, 43000, tel.: (050) 600-51-59, <https://orcid.org/0000-0001-6352-7908>

STORYWORKING AS A TECHNOLOGY FOR THE DEVELOPMENT OF SKILLS AND TALENTED CHILDREN OF PRESCHOOL AGE

Abstract. The article deals with the problem of development of abilities and giftedness of preschool children. Considered: different views on gifted children; the importance of early socialization, the family regarding the continuous development of a gifted child in intellectual, social, emotional and somatic terms. Giftedness represents general intellectual abilities, general creative abilities, productive and creative abilities, the sum of specific skills, the ability to think, a specific field of intelligence and creativity.

The main task of educational institutions is determined in creating not only the proper conditions for free intellectual and spiritual development, the formation of a creative and creative personality, but also providing an optimal life-creating atmosphere for their manifestation and realization. The main characteristics and properties of giftedness are considered, such as originality, individuality, emotional stability, a high degree of intellectual ability, independence, freedom of speech and perfectionism. Various strategies that can be used to achieve developmental differences in gifted children are explored

The purpose of the study included the analysis of the development of abilities and giftedness of preschool children with the means of storytelling.

It is proposed that storytelling is a technology for the development of abilities and giftedness of preschool children; activities of the subjects of the educational process, which involves the use of various fantasy techniques aimed at developing the creative potential of preschool children, their perception, attention,

imagination, memory, creative thinking, speech, aesthetic taste, and cognitive abilities. The peculiarities of the use of storytelling in relation to the development of creative abilities and giftedness of preschool children are outlined.

The need for personalized opportunities for the development of children's creative abilities is discussed. Considers the diversity of gifted children and the need to tailor interventions to meet their individual needs.

Keywords: preschool child, giftedness, creative abilities, intellectual abilities, gifted child, storytelling, creative personality.

Постановка проблеми. Дошкільний вік є періодом активного розвитку здібностей особистості. Індивідуалізація освітньої системи, що передбачає врахування інтересів, можливостей дітей, сприяє актуалізації індивідуальних здібностей дітей, реалізації передумов обдарованості.

Немає двох абсолютно однакових дітей з обдарованістю. Одні демонструватимуть високі здібності у всіх сферах, тоді як інші вважають, що їх обдарованість зосереджена в певній сфері, наприклад у математиці, природничих науках або мистецтві. Тим не менш, більшість обдарованих дітей є високоінтелектуальними дітьми, з високим IQ. Вони, як правило, навчаються самостійно, можуть навчитися нових навичок і завжди хочуть дізнатися більше про навколишній світ. У них може бути дуже хороша пам'ять для фактів і високорозвинені навички міркування, що часто призводить до того, що вони критично мислять та наполегливо вчаться. Коли обдарованість виховується як вдома, так і в ЗДО, обдаровані діти можуть швидко навчатись порівняно з однолітками. Розрив інтелекту, що виникає внаслідок цього, може ускладнити для них стосунки з іншими дітьми.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку вивчалась багатьма авторами у таких аспектах: Корольов Д., Музика О., Семенова Р.: психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі; Володарська М.: робота з обдарованими дітьми; Серапулова Є.: виховання обдарованої дитини; Туріщева Л. : особливості роботи з обдарованими дітьми та ін.

Науковці (Клименюк Ю, Лозан С., Сокол Н., Тимченко А., Ящук О. та ін.) рекомендують раннє виявлення обдарованості дітей (від 3 до 8 років), оскільки дозволяють досить чітко сформулювати особливості таких дітей; важливість подальшого розвитку дитиною ранньої ідентифікації та розуміння батьками її природи та потреб

Мета статті – окреслити теоретико-методологічні засади казкотворчості як технології розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Обдаровані діти часто рано вчаться і можуть оволодіти навичками рахунку, читання та письма з самого раннього віку. Вони, як правило, матимуть великий словниковий запас, розвинену граматику та комунікативні здібності, як у дорослих. Але хоча багато з них надзвичайно добре навчаються, є випадки, коли найкраще підтримати цих особливих дітей, оскільки вони потребують допомоги в тих сферах, у яких вони погано орієнтуються, і стимулювати для заохочення та виховання їхньої обдарованості. Крім того, деяким обдарованим дітям важко дружити з однолітками. Це може призвести до почуття ізоляції, низької самооцінки та відсутності впевненості в соціальних ситуаціях. Ось чому важливо розпізнавати проблеми на ранніх стадіях, щоб кожна дитина отримувала необхідну допомогу, щоб повністю розкрила свій потенціал.

Хоча немає легкої формули для ідентифікації обдарованої дитини, здається, що певні характеристики відрізняють обдаровану дитину від її/її однокласників, наприклад: рання здатність читати та розуміти відтінки мови (часто читає на два або більше рівнів, що перевищують поточний вік, і багато читає в багатьох областях або інтенсивно в одній предметній галузі); раннє використання розширеного словникового запасу (здатність легко та чітко висловлювати думки часто є характерною рисою обдарованої дитини); зберігання різноманітної інформації: (часто вражає батьків і педагогів тим, що швидко вивчає нову інформацію і запам'ятовує (може бути повністю захоплена цікавими темами, не звертаючи уваги на навколишні події); широкий і мінливий спектр інтересів (може брати участь у багатьох проектах, ініційованих самостійно); гостра спостережливість і допитливість (для обдарованої дитини характерне гостре усвідомлення себе та оточення; може наполегливо продовжувати розпитувати, щоб дізнатися більше про цікаві теми); комплексна обробка інформації (здатна сприймати стосунки, усвідомлювати наслідки та обробляти велику кількість інформації); здатність мислити абстрактно (часто може переходити від конкретного до символічного представлення дуже комфортно і в більш ранньому віці, ніж більшість дітей); сильні навички критичного мислення (здатна оцінювати на основі встановлених критеріїв і часто помічає розбіжності між тим, що люди говорять, і тим, що вони роблять); здатність виконувати вказівки та брати на себе відповідальність (часто демонструє незалежність, самовпевненість і відповідальність у виконанні завдань); творчість і винахідливість (здатна дивитися на ситуації з різних точок зору, розвивати та досліджувати альтернативні підходи та створювати нові продукти); безмежна енергія (часто є пильною та жадібною, заглиблюючись в інтереси, що виходять за межі звичайних обмежень дітей її віку); лідерство (часто бере на себе роль лідера в різних обставинах і ситуаціях) [1; 2; 7].

Стратегії розвитку обдарованих дітей:

- кожна обдарована дитина має унікальні навчальні потреби, які потребують персоналізації освітніх підходів;
- ключовими стратегіями є індивідуальні плани навчання, навчальний план диференціація, прискорення, групування здібностей, збагачення та підвищення;
- педагоги та освітні заклади потребують доступу до більшої інформації, освіти та підтримка, яка дозволить їм ефективно впроваджувати персоналізоване навчання для обдарованих дітей;
- існує значний потенціал для використання технології для збільшення можливості розвитку обдарованих дітей [8, с. 12].

Було проведено анкетування батьків вихованців ЗДО №5 м. Луцька «Пізнайко» щодо планування роботи з обдарованими дітьми у кількості 10 осіб.

Учасники цього анкетування (50%) підкреслили, що можливості навчання мають бути персоналізовані для кожної дитини, спираючись на широкий спектр запропонованих стратегій. 20%, зазначили, що персоналізоване навчання також забезпечує платформу для виховання індивідуальних здібностей дітей. Також була думка (15%) про те, що дитина має творчий дар, але не має мотивації чи інтересу до розвитку цієї обдарованості. Була пропозиція (15%) щодо використання індивідуальних планів навчання для обдарованих дітей, процес дуже корисний, щоб дорослі чітко знали, чого вони прагнуть у розвитку дошкільників.

Таким чином, обдаровані діти не є однорідною групою; вони так само сильно відрізняються один від одного від їхніх необдарованих однолітків.

Фактори, що впливають на успішний розвиток обдарованості (Антонова О., Волчанова Н., Кульчицька О., Ліщук В. та ін.), можна умовно розділити на три категорії: внутрішньо особистісні характеристики дитини; освітнє середовище; мотивація. Зокрема, внутрішньо особистісні характеристики включають такі фактори, як сила волі або самосвідомість дитини, тоді як фактори середовища включають елементи партнерської взаємодії у системі «вихователь-дитина-батьки».

Розвиток талантів дітей дуже важливий, щоб вони могли пізнати свої здібності. Деякі з них демонструють його, а деякі навіть не підозрюють, що мають якийсь талант, який прихований у них самих. Чим більше діти почуваються добре, виконуючи завдання, тим більша ймовірність, що вони отримають від цього задоволення та хочуть виконувати його краще.

Але діти, які навчаються та думають по-іншому, зазвичай зустрічаються з більшими труднощами та невдачами, ніж їхні однолітки. І

покращення може наступати повільніше або рідше, навіть якщо вони багато працюють. Це може вплинути на мотивацію. Незважаючи на те, що дитина може бути впевненою в собі та мотивованою самостійно, вона все одно потребує багато заохочення та розуміння з боку педагогів та однолітків, які її розуміють.

Фундаментальною передумовою того, щоб вроджені здібності кожного окремого дошкільника трансформувалися у продуктивність є зацікавленість дорослих (батьків та педагогів) у проявлянні ознак дитячого творчого потенціалу у вигляді інтересів, звичок і захоплень. Найсильнішим показником таланту маленьких дітей є відстеження інтересу, цікавості та захоплення іграшками (збирають колекцію машинок або ляльок), домашніми тваринами, популярними людьми (актори, співаки, спортсмени); особливо, коли вони піддаються новому досвіду. Цей процес триває протягом усього дитинства, але коли ви знаєте, на що звертати увагу, зможете помітити індикатори вже в три-чотири роки, а також пізніше. Діти мають вроджену креативність та ідеї, над якими вони люблять працювати – через гру, казку чи інші творчі заняття, заохочуючи їх до реалізації своїх ідей і ставлячи їм запитання («чому», «що» та «як», щоб допомогти розвинути їхнє мислення) допоможе їм розвивати творчі здібності та обдарованість [5].

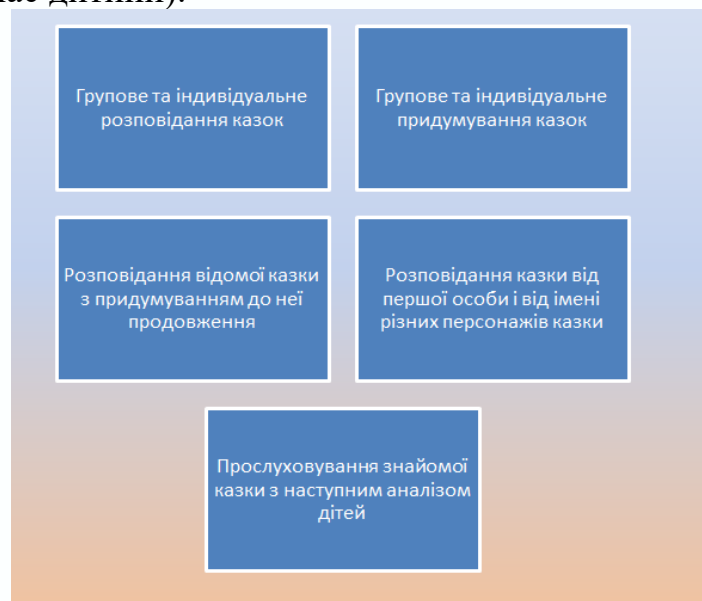
Казкотворчий процес впливає на творчий, розумовий, емоційний та моральний розвиток дитини.

Творчий розвиток: уява (казки розвивають дитячу уяву; фантастичні казки є прикладами найкращого оповідання історій, а прості, але таємничі сюжети не тільки розважають, але й є одними з найкращих інструментів для навчання історії дітям), різноманітність (незважаючи на те, що ми розглядаємо казки як окрему категорію, ви знайдете історії, які є глибокодумними, романтичними або навіть орієнтованими на дії, а це означає, що для кожного знайдеться щось цікаве), культура (події в цих казках відбуваються у різних частинах світу, і під час читання вони тонко відкривають дітям багато культур), зв'язок поколінь (казки можуть подолати прірву між поколіннями між дітьми та їхніми бабусями і дідусями, забезпечуючи спільні історії, з якими вони можуть спілкуватися), драматичний вплив (казки є одним із найкращих джерел для ролевих ігор, ігор або дитячих лялькових вистав).

Рис. 1. Значення казки для розвитку дитини

Когнітивне розширення: культурна грамотність (казки є одними з найкращих прикладів історії. Ознайомлення з ними допоможе дошкільнику екстраполувати спільні теми на все інше, що йому читає дорослий), критичне мислення (багато можливостей для практики з навичками критичного мислення. Оскільки мова цих історій нескладна, дітям часто легше зрозуміти основні моменти та стратегії, які так часто використовуються в літературі), словниковий запас (використання точної й часто образної мови, надаючи чимало нагод експоненціально розширити словниковий запас дитини).

Рис. 2. Форми казкотворчої роботи з дітьми

Емоційне та психологічне зростання: вирішення проблем (казки часто наповнені дітьми не прикладами, але саме завдяки тому, що ці персонажі роблять неправильний вибір, наші діти дізнаються про кращі способи вирішення проблем у житті), емоційна стійкість (казки дають дітям можливість побачити, що погані речі трапляються з усіма, але в межах безпеки (фантастика). Це особливо корисно, оскільки діти ще не вміють мислити абстрактно, і ця відстороненість від реального світу в сферу фантазії зменшує для них фактор страху), емоційна обробка (оскільки герої казок представляють і виражають так багато глибоких почуттів дітей, вони краще їх розуміють і переробляють думки; можуть справлятися з важкими емоціями, вільно проектуючи власні жорстокі почуття на злих персонажів, водночас спілкуючись із головними героями (які часто також є дітьми, які демонструють відвагу та перемагають злих дорослих)), психологічна стійкість (казки розмовляють з дітьми по-своєму на кожному етапі їх розвитку; інстинктивно знають, що ці історії не правдиві, і що вони представляють внутрішній

конфлікт, який сприяє зміцненню психіки. Класичний щасливий кінець екзистенційної проблеми історії теж не зашкодить).

Рис. 3. Форми казкотворчої роботи з дітьми

Моральне виховання: відсутність сірого (ці історії прості; вони чорно-білі; вони демонструють добро проти зла та навчають дітей правильного від поганого (через підтекст) у спосіб, який надзвичайно легко побачити. Слухаючи ці казки, визначають головного героя і хочуть бути героєм, а не лиходієм), відблиски Євангелія (казки навчають урокам (любові, честі, жертвності, надії, мужності, наполегливості та справедливості) та, дозволяють дітям краще зрозуміти ці поняття через історію).

Рис. 4. Форми казкотворчої роботи з дітьми

Крім форм казкотворчої роботи з дітьми можна використовувати вправи : «Незвичайні дії» (сприяє переносу знань і умінь, пов'язаних з креативністю, на розгляд власного життя, підвищення ступеня відкритості до нового життєвого досвіду), «Арка» (розвиток творчих здібностей, пошуку нестандартного вирішення поставленого завдання), «Оригінальне

використання» (дає наочний матеріал для обговорення якостей творчого мислення (швидкість, оригінальність, гнучкість), дозволяє тренувати ці якості, йти від шаблонності в сприйнятті навколишніх предметів і їх звичних функцій. Крім того, воно дозволяє акцентувати увагу учасників на розподілі ролей в групі при вирішенні креативних завдань (генератори ідей-виконавці, лідери-ведені)), «Способи дії» (тренування основних якостей творчого мислення (швидкість, гнучкість, оригінальність) у ситуаціях пошуку виходу з нестандартних ситуацій) [6; 8].

Казки не тільки допомагають розвитку дитини, але вони також пропонують багате джерело матеріалу, з якого можна черпати терапевтичним способом. Це чудовий спосіб доступ до дитячої уяви шляхом вивчення спогадів казок і використання їх для звернення до болючих чи тривожні проблеми в безглуздій, грайливій манері.

Наприклад, боротьба між добром і злом є частина серед казок у всьому світі. У терапевтичному сенсі це можна інтерпретувати як внутрішній конфлікт або напруга між ідентифікатором і его. Багато діти та підлітки можуть страждати від внутрішніх конфліктів, чи то через залякування, дражнити, проблеми в дім тощо.

Казки спонукають дітей, щоб їх власна візуалізація стимулювала розвиток творчого мислення дітей. Проблеми, подані в казці, можуть народжувати нові рішення для різних проблем, з якими дитина зустрічається.

Обдаровані діти дошкільного віку можуть описувати звичайні ігрові дії як «нудні», а їхні однолітки — як «надто дитячі», тому є ключові стратегії, які педагоги можуть використовувати, щоб кинути їм виклик і підтримати їх в освітньому середовищі.

Висновки. Таким чином, виділяємо такі підходи використання казкотворчості як технологію розвитку здібностей та обдарованості дітей дошкільного віку:

– обдаровані діти часто порівнюють себе з іншими дітьми в більш ранньому віці, тому вихователі пояснюють їм, що вони просто вчаться швидше, ніж інші діти, і надають регулярні можливості гратися та вчитися з однокласниками, наприклад, групове складання казок, інсценізація казки, колективне розказування казки та ін.;

– обдарована дитина дошкільного віку може дуже швидко досягнути концепцію чи навичку, або їй може знадобитися додатковий час для глибокого вивчення ігрового завдання; тож педагоги стежать за їхнім прогресом і гнучко підходять до часу, витраченого на різні види діяльності;

– дуже важливо, щоб обдаровані діти мали можливість боротися з проблемою, яка для них є важкою, випробувати низку стратегій, глибоко зосередитися та розвинути наполегливість і стійкість у навчанні.

Це означає, що педагоги повинні взаємодіяти з обдарованими дітьми, щоб визначити їхній рівень навчання, і надавати широкий спектр ресурсів, які зацікавлять їх і викликать їх: ставлять обдарованим дітям пробні та відкриті запитання (наприклад, «Що було б, якби...» та «Як би ми могли...») під час обміну книгами, відео, головоломками та іграми; запрошують брати участь у заходах, де вони: застосовують своє розуміння, наприклад, «Покажи мені, як ти...», роблять оцінки, наприклад, «Який з них кращий...», створюють щось нове, наприклад, «Чи можеш ти побудувати...», роблять аналіз, наприклад, «Давайте згрупуємо...».

Наведені вище стратегії підкреслюють важливість гнучкості та співпраці під час навчання обдарованих дітей дошкільного віку, а також можливості адаптованого та прискореного навчання, коли дитина переходить від конкретного до складного мислення.

Література:

1. Антонова О. Проблема обдарованості в умовах трансформації суспільства. Проблема суспільних трансформацій України в умовах транзитивного розвитку: Зб. наук. праць за матеріалами Всеукр. наук.-практ. конфер. ЖІ МАУП та ЖДУ імені Івана Франка / За ред. доц. Маслака П., Саух І.В. Житомир, 2004. 212 с. (С. 182-188)
2. Волчанова Н. Індивідуальна робота з обдарованими дітьми. *Рідна школа*. № 6. 2000. С. 77-79.
3. Гнатко М. Психологічні передумови роботи з обдарованими дітьми. *Шкільний світ*. 2000. № 6. С. 9-10.
4. Гоцуляк Ю. Законопроект «Про освіту обдарованих дітей». Освіта та розвиток обдарованої особистості : щомісячний науково-метод. журнал / гол. ред. Н. Ф. Федорова. 2013. № 3 (46). С. 5-15.
5. Замелюк М., Денис Н. Обдарована дитина: психолого-педагогічні основи виявлення та розвитку: навч.-метод. посіб. Луцьк : City_druk, 2018. 120 с.
6. Зінченко В. Організація психолого-педагогічного супроводу дитини в умовах дошкільного закладу. *Дошкільна освіта*. 2004. № 1. С. 5.
7. Кульчицька О. Специфіка дитячої обдарованості. *Обдарована дитина*. 2001. № 1. С. 3-10.
8. Магдисюк Л., Замелюк М. Арттерапія в роботі з обдарованими дітьми: навч. посібник. Луцьк : Вежа-Друк, 2022, 192с.
9. Музика О. Розвиток здібностей та обдарованості в процесі вікового розвитку особистості. Актуальні проблеми психології: Проблеми психології творчості та обдарованості. Збірник наукових праць Інституту психології ім. Г.С. Костюка АПН України/ За ред. В. Моляко. Житомир: Вид-во ЖДУ ім.І.Франка, 2007. Т.12, вип. 2. С.142-148.
10. Позняк Т. Розвиток творчих здібностей дитини. *Наукові записки Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка. Актуальні проблеми психології. Психологія обдарованості*. Сер.: Педагогічні науки. 2014. Вип. 125. С. 153-158.

References:

1. Antonova O. (2012) Problema obdarovanosti v umovakh transformatsii suspilstva [The problem of giftedness in the conditions of the transformation of society]. *Problema*

suspilnykh transformatsii Ukrainy v umovakh tranzytyvnoho rozvytku: Zb. nauk. prats za materialamy Vseukr. nauk.-prakt. konfer. ZHI MAUP ta ZhDU imeni Ivana Franka / Za red. dots. Maslaka P., Saukh I.V. – The problem of social transformations of Ukraine in the conditions of transitive development: Collection. of science works based on the materials of the All-Ukrainian science and practice conference ZHI MAUP and Ivan Franko State University / Ed. Assoc. Maslaka P., Saukh I.V. (pp. 182-188). Zhytomyr. [in Ukrainian].

2. Volchanova N. (2000). Indyvidualna robota z obdarovanyymi ditmy [Individual work with gifted children]. *Ridna shkola – Native school*, 6. 77-79 [in Ukrainian].

3. Hnatko M. (2000). Psykholohichni peredumovy roboty z obdarovanyymi ditmy [Psychological prerequisites for working with gifted children]. *Shkilnyi svit – School world*, 6. 9-10 [in Ukrainian].

4. Hotsuliak Yu. (2013). Zakonoproekt «Pro osvitu obdarovanykh ditei» [Draft law «On the education of gifted children»]. *Osvita ta rozvytok obdarovanoi osobystosti : shchomisiachnyi naukovometod. zhurnal / hol. red. N. F. Fedorova – Education and development of gifted personality: monthly scientific method. journal / ch. ed. N. F. Fedorova*, 3 (46), 5–15[in Ukrainian].

5. Zameliuk M., & Denys N. (2018). *Obdarovana dytyna: psykholoho-pedahohichni osnovy vyivlennia ta rozvytku: navch.-metod. Posib [The gifted child: psychological and pedagogical foundations of identification and development: teaching method. manual]*. Lutsk : City_druk [in Ukrainian].

6. Zinchenko V. (2004). Orhanizatsiia psykholoho-pedahohichnoho suprovodu dytyny v umovakh doshkilnoho zakladu [Organization of psychological and pedagogical support of a child in the conditions of a preschool institution]. *Doshkilna osvita – Preschool education*, 1, 5 [in Ukrainian].

7. Kulchytska O. (2001). Spetsyfyka dytiachoi obdarovanosti [Specificity of children's giftedness]. *Obdarovana dytyna – A gifted child*, 1, 3-10 [in Ukrainian].

8. Mahdysiuk L., & Zameliuk M. (2022). *Arterapiia v roboti z obdarovanyymi ditmy: navch. Posibnyk [Art therapy in work with gifted children: training. manual]*. Lutsk : Vezha-Druk.[in Ukrainian].

9. Muzyka O. (2007). Rozvytok zdibnostei ta obdarovanosti v protsesi vikovoho rozvytku osobystosti [Development of abilities and giftedness in the process of age-related personality development]. *Aktualni problemy psykholohii: Problemy psykholohii tvorchosti ta obdarovanosti. Zbirnyk naukovykh prats Instytutu psykholohii im. H.S. Kostiuks APN Ukrainy/ Za red. V. Moliako. Zhytomyr: Vyd-vo ZhDU im.I.Franka –Actual problems of psychology: Problems of the psychology of creativity and giftedness. Collection of scientific works of the Institute of Psychology named after H.S. Kostyuk of the APN of Ukraine/ Ed. V. Molyako. Zhytomyr: I.Frank ZSU*, 12, 2, 142-148 [in Ukrainian].

10. Pozniak T. (2014).Rozvytok tvorchykh zdibnostei dytyny [Development of creative abilities of a child]. *Naukovi zapysky Kirovohradskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka. Aktualni problemy psykholohii. Psykholohiia obdarovanosti. Ser.: Pedahohichni nauky – Scientific notes of Kirovohrad State Pedagogical University named after Volodymyr Vinnichenko. Actual problems of psychology. Psychology of giftedness. Ser.: Pedagogical Sciences*, 125, 153-158 [in Ukrainian].